

Föreningsmeddelanden.

Entomologiska Föreningen i Stockholm.

Högtidssammankomsten å Konstnärshuset den 12 december 1925.

Till mötet hade infunnit sig ett 20-tal medlemmar förutom ordföranden Prof. AURIVILLIUS, den övriga styrelsen och D:r KEMNER, som förde protokollet. Ordföranden öppnade mötet med att erinra om att föreningen genom döden förlorat sin värderade hedersledamot Doktor E. EVALD BERGROTH, som den 23 nov. 1925 avlidit i sitt hem i Ekenäs i Finland. Han hade mycket länge varit medlem av föreningen och 1921 blivit kallad till hedersledamot. Vid första nordiska entomologmötet i Stockholm 1923 hade han varit föreningens gäst och fungerat som hedersordförande vid förhandlingarna. Till hans bår hade Föreningen sänt en krans som uttryck för sin tacksamhet för hans stora insatser, och ordföranden lyste nu frid över hans minne. Föreningen hade vidare genom döden förlorat sin ständige ledamot, Trafikinspektören C. H. ÖSTRAND, som den 2 december avlidit i Göteborg. Han hade i många år verkat som ivrig skalbaggsamlare och nyligen i Svensk Insektafauna bearbetat heteromererna bland skalbaggsarna.

Till nya medlemmar hade styrelsen invalt: Veterinär ERIK SRRÖM, Vindeln, och studerande T. TJEDER, Falun.

Vid företaget val av nya funktionärer efter i tur avgående omvaldes samtliga. Till sekreterare utsågs alltså D:r N. A. KEMNER, till styrelseledamöter Professor A. TULLGREN, Professor I. TRÄGÅRDH, D:r A. ROMAN, och till deras suppleanter Artisten D. LJUNGDAHL. Till revisorer omvaldes Apotekare J. W. HAMNER och Byråingenjör A. MOLIN och till deras suppleanter Kapten C. A. SALMONSON och Fil. lic. O. LUNDBLAD. Till klubbmästare utsågs D:r KEMNER. Som gåva av sin ständige ledamot Kassör G. HOFGREN hade föreningen fått mottaga den omfattande katalog över småfjärilsgruppen *Pyralidæ*, som han under mångårigt arbete på Riksmuseets entomologiska avdelning utarbetat, och under allmänt bifall avtackade ordföranden Kassör HOFGREN för den värdefulla gåvan — 4 tjocka lappkataloger, som förevisades vid mötet.

Första föredraget för aftonen hölls av Professor TRÄGÅRDH, som talade om den nya insektordningen *Protura* i Sverige. Ordningen hade ursprungligen beskrivits av SILVESTRI, som kallade den *Protura*. Strax efter publicerandet av hans grundläggande arbete hade BERLESE framlagt ett större arbete över ordningen i fråga och då kallat den *Myrientoma*, vilket namn emellertid icke lyckats göra sig gällande. Representanter för denna lilla märkliga insektordning voro numera kända från flera länder. I Sverige hade föredragaren redan 1910 funnit dem i Stockholmstrakten och nu återfunnit dem så långt norrut som vid Vindeln. Tidigt hade en representant för samma insektordning även funnits i Skåne av ÅGREN, och dess utbredning i vårt land var således vidsträckt. Föredragaren avslutade sitt anförande med några synpunkter på ordningens systematiska ställning, dess anatomi och morfologi och belyste därvid framställningen med preparat och bilder.

Som andra punkt på föredragslistan förekom ett föredrag av Agonom LINDBLOM om »några erfarenheter från kålfjärilshärjningen 1925» grundande sig på studier, som föredragshållaren haft tillfälle att utföra det senaste året vid Centralanstaltens entomologiska avdelning. Jämförande försök att döda kålfjärilslarverna i olika stadier med gifter av olika koncentrationer hade utförts av en del tabeller, utvisande resultaten, förevisades. Till användning hade kommit dels magggifter, avsedda att förgifta larverna med den erbjudna födan, dels kontaktgifter, avsedda att döda larverna genom direkt påverkan av deras kropp.

Därefter talade D:r KEMNER om »märkvärdiga fortplantningsförhållanden hos vissa insekter, särskilt hos Termitoxenierna». Föredragaren omnämnde inledningsvis det av D:r MJÖBERG nyligen i en artikel i Svenska Dagbladet beskrivna märkvärdiga fallet PERTHY's larv, som MJÖBERG studerat på Borneo, och visade fotografier av liknande larvformer från Java, som föredragaren studerat på Java 1920—1921. Neotenin hos dessa larver, som enligt MJÖBERG först upptäckts av honom, var i själva verket redan förut studerad av KONINGSBERGER, som bl. a. beskrivit fallet i sin allmänt spridda översikt av Javas djurvärld »Java Zoologisch en biologisch» [Buitenzorg 1915.] Det intressanta i MJÖBERGS upptäckt på Borneo låg därför mindre i konstaterandet av neotenin, än i upptäckten av den normalt utvecklade hanen till den neoteniska honan. KONINGSBERGERS meddelanden om PERTHY's larv hade emellertid MJÖBERG förbigått i sin vetenskapliga publikation om saken [Psyche, Vol. XXXII, N:o 3 1925, p. 119].

Vidare berörde föredragaren de mycket egendomliga fortplantningsförhållandena hos det märkliga skalbaggsläktet *Micromalthus*, som 1911 upptäckts i Amerika och en ny termitophil staphylinidlarv, som föredragaren funnit på Java och som efter allt att döma utgjorde ett sällsynt fall av androneotenin, d. v. s. ett fall, där de hanliga organen nått en hög utveckling redan hos en larvartad individ. Till sist framlades

några av de senaste rönen angående termitoxeniernas fortplantning, som föredragaren studerat på Java, och nyligen skildrat i ett föredrag inför III. Internationella Entomologkongressen i Zürich 1925. Föredragaren hade lyckats ur ägg uppföda en larv till dessa små egendomliga flugor, och WASMANN'S och hans lärjungars hypotes om dessa flugors ametaboli, d. v. s. direkta utveckling utan larvstadium, var således vederlagd.

Till slut demonstrerade D:r ROMAN en samling parasitsteklar, som tillställts honom från utlandet för bestämning, men voro mycket olämpligt preparerade, och anmälde Tandläkare NORDSTRÖM några nya tillskott till den svenska fjärilsfaunan. Dels hade nämligen *Eupithecia undata* FR. (= *scriptaria* H. S.), som förut varit känd från nordliga Norge, nu anträffats på fjället Snuoratjåkko, norr om Torne Träsk, dels hade *Eupithecia orphnata* BHTSCH, som förut varit känd från Syd-europa, nu kläckts från en larv, som tagits i Borgholm på Öland. Exemplaren hade undersökts anatomiskt av T. GRÖNBLOM i Tammerfors i Finland, som utfört bestämningarna.

Mötet avslöts med ett festligt samkväm, i vilket ett 20-tal medlemmar deltog.

Sammanträdet å Konstnärshuset den 13 mars 1926.

Efter protokollsjustering meddelade ordföranden, Prof. AURIVILLIUS, att styrelsen till nya medlemmar invalt:

Komminister GUSTAF PONTÉN, Sävsjö, och

Fil. kand. TORSTEN SUNDIN, Lilla Edet.

Föredraget för dagen hölls av Fil. kand. OLOF AHLBERG, som talade om »farsoter bland insekter, särskilt hos honungsbiet». Föredragaren berörde inledningsvis sjukdomarnas betydelse hos insekterna, huru människan först iakttagit dem hos de målmedvetet odlade insekterna honungsbiet och silkesfjäriln och på dem först prövat medel att förekomma deras skadliga inverkan. I nyaste tid hade man emellertid också gjort försök att använda sig av smittsamma insektssjukdomar för att komma skadliga insekter till livs. Hos honungsbiet omnämnde föredragaren bakteriesjukdomarna yngelröta och paratyfus. Nosema-sjukdomarna utgjorde en annan grupp, förorsakade av andra parasiter, av vilka redan den farliga *Nosema apis* (hos honungsbiet), *N. bombi* (hos humlan) och *N. bombycis* (hos silkesfjäriln) voro kända. Dessa parasiter voro samtliga magparasiter, som förorsakade specifika magsjukdomar. Vidare omnämnde talaren de mycket viktiga s. k. polyedersjukdomarna hos flera insektarter och slutligen den märkvärdiga s. k. *Isle of Wight*-sjukan, en besvärlig farsot hos honungsbiet, som förorsakades av en liten acarid (*Tarsonemus Woodi*), som intränger i binas trakéer. Föredraget belystes med bilder och preparat, särskilt av bin, som dött i olika sjukdomar.

Efter föredraget meddelade Professor TRÄGÅRDH, att han från Kgl.

Djurgårdsförvaltningen nyligen erhållit prov på virke från en nyligen i trakten av Experimentalfältet fälld ek, som befunnits angripen av den ovanliga vedskalbaggen *Lymexylon navale* L., som på LINNÉ'S tid ådragit sig stor uppmärksamhet som skadegörare på skeppstimmer. Med anledning av anförandet yttrade sig D:r KEMNER, som meddelade, att samma insekt påträffats i stort antal redan 1916 vid Experimentalfältet. Rikligt material hade redan då insamlats av den ovanliga formen, som brukade saknas även i mycket omfattande skalbaggsamlingar. Den hade efter allt att döma en mycket lokal utbredning, jämförlig med den som konstaterats för exempelvis den sällsynta longicornen *Nothorrhina muricata* DALM., som kunde förekomma i antal på en tallstam, men eljest icke finnas i trakten.

Professor AURIVILLIUS omnämnde i anslutning till de sista anförandena den egendomliga tillfälliga förekomsten av den mycket sällsynta skalbaggen *Aesalus scarabæoides* PANZ., som vid ett tillfälle för länge sedan funnits i 100-tals exemplar i Kalmartrakten, men sedan icke återfunnits.

Mötet avslöts med sedvanlig kollation, i vilken ett 15-tal medlemmar deltog.

Sammanträdet å Skogshögskolan vid Experimentalfältet den 29 april 1926.

På grund av den förhöjda hyran för Konsthushusets lokaler, som numera begäres, hade mötet förlagts till Skogshögskolan. Till dessamma hade som vanligt infunnit sig ett 20-tal medlemmar. Som ordförande fungerade Professor AURIVILLIUS, som sekreterare D:r KEMNER.

Efter protokollsjustering öppnade ordföranden mötet med meddelandet, att Föreningen genom döden förlorat sin intresserade medlem Greve TURE BIELKE, som nyligen avlidit.

Bland Föreningens funktionärer hade den förändringen inträffat, att kassaförvaltaren Dir. G. FALKENSTRÖM av sagt sig uppdraget att handhava Föreningens kassa och räkenskaper. Styrelsen hade till hans efterträdare nu utsett Apotekare J. W. HAMNER, Karlavägen 51, Stockholm, som redan övertagit de löpande göromålen.

Som sökande till det Grilliska vandringsstipendiet för 1926 hade anmält sig studeranden i Ring III vid Östermalms h. a. läroverk i Stockholm BENGT FALKENSTRÖM, jämte en studerande i samma ring vid ett läroverk i Göteborg. Styrelsen hade beslutat att tilldela nämnde BENGT FALKENSTRÖM stipendiet för larvbiologiska studier i Stockholms skärgård.

På förslag av styrelsen beslöt Föreningen att till **hedersledamöter** kalla:

Professorn D:r Y. SJÖSTEDT, Stockholm,

Professorn D:r I. BOLIVAR, Madrid, och

Professorn D:r ENZIO REUTER, Hälsingfors.

Föredraget för dagen hölls av Docenten D:r DOUGLAS MELIN, Uppsala, som i ett längre, med skioptikonbilder belyst föredrag talade om: »Lägerlivet i Taracua i Amazonområdet». Det beresta landets natur och befolkning fick däri en livfull skildring, som stundom formade sig till en kritik av gängse uppfattningar över dessa förhållanden, och särskilt de som rätt allmänt återfinnas i resebeskrivningar från länderna i fråga och i de geografiska handböckerna.

Mötet avslöts med sedvanlig kollation i skogselevernas sällskapslokaler.

Sammanträdet å Skogshögskolan den 7 okt. 1926.

Med anledning av dagens föredrag om Gotska Sandön hade ett flertal gäster infunnit sig. Utom Föreningens medlemmar Professor R. FRIES, Prof. LÖNNBERG, D:r ERIC MJÖBERG, Redaktör ANTON JANSSON, Jägmästare E. WIBECK m. fl., märktes bland deltagarna Professor ALBERT ENGSTRÖM, Professor H. MUNTHE, Prof. H. HESSELMAN, Docenten GRÖNBERG, Överdirektör D. AF WÄHLBERG, Byråcheferna Baron HERMELIN och F. AMINOFF jämte ett flertal representanter för pressen, inalles ett 50-tal personer. Som ordförande presiderade Professor AURIVILLIUS, protokollet fördes av D:r KEMNER.

Efter protokollsjustering öppnade ordföranden förhandlingarna genom att meddela, att Föreningen genom döden förlorat sina medlemmar Trädgårdsdirektören KNUT BOVIN och förre Byråchefen J. MEWES. Den senare hade övat en gagnande verksamhet inom Föreningen och dess styrelse och innehaft flera krävande befattningar inom densamma i många år. [Se nekrolog i Entomologisk Tidskrift 1926, p. 248.]

Till nya medlemmar hade styrelsen invalt:

Studeranden KARL KLINGBERG, Uddevalla,

Mr. W. HOLLAND, Pittsburg, U. S. A.,

Studenten LARS GUNNAR ERICSSON, Stockholm,

Folkskolläraren A. N. SANDÉN, Älvkarleö,

Naturaliehandlaren OTTO BANG-HAAS, Dresden-Blasewitz,

Ritaren HARALD LUNDBORG, Fagersjö,

Studenten SÖREN REGNELL, Stockholm,

Ingenjören, Cand. polyt. N. I. WOLFF, Köbenhavn.

Ledamoten i styrelsen Dir. G. FALKENSTRÖM hade av sagt sig uppdraget att tillhöra styrelsen och valde Föreningen till hans efterträdare den nyvalde skattmästaren, Apotekare J. W. HAMNER.

Från sin Hedersledamot, Professor Y. SJÖSTEDT hade Föreningens bibliotek som gåva fått mottaga ett exemplar av hans stora verk över Kilimandjaro-expeditionen, och beslöt Föreningen att uttala sin tacksamhet för den värdefulla gåvan.

Föredraget för dagen hölls av Professor TRÄGÅRDH, som talade om: »Gotska Sandön och dess skogsinsekter». Föredragaren framhöll

inledningsvis, att de av MJÖBERG och ANTON JANSSON gjorda fynden av skalbaggar och andra insekter på Gotska Sandön visade, att denna ö erbjöd ett särskilt intresse för skogsentomologen. Av denna anledning hade föredragaren sommaren 1926 gjort en resa dit och vistats där nära en månads tid. Förekomsten av sällsynta barkborrearter, såsom *Orthotomicus longicollis* och *Pityogenes trepanatus* talar tydligt för att öns skogsbestånd lyckats bevara sin urskogskaraktär. Dess utforskande ur skogsentomologisk synpunkt borde därför kunna lämna bidrag till belysande av frågan om den moderna skogsskötselns inverkan på skogens insektafauna. Denna inverkan torde i stort sett kunna sägas vara den, att faunan blir väsentligen fattigare på arter, men att vissa arter bli så mycket vanligare, nämligen de, vilkas levnadsvanor äro sådana, att de direkt gynnas av de skogsbruksåtgärder, som vidtagas.

Av de former, som särskilt studerats, framhölls jättevedbocken (*Ergates faber*), som förekom synnerligen allmänt i de kullfallna trädstammarna, som ligga inbäddade i sanden. I dess sällskap påträffades de ävenledes på fastlandet synnerligen sällsynta långhorningarna *Tragosoma depsarium* och *Acanthocinus griseus*. Vidare studerades enligt noggranna analysmetoder, för vilka redogöras i ett meddelande från Statens Skogs-försöksanstalt med titeln »Entomologiska analyser av torkande träd», uppträdandet av den avlånga barkborren (*Orthotomicus longicollis*), *Pityogenes trepanatus*, den mindre tallviveln (*Pissodes notatus*) samt *Pityophthorus ramulorum*. Slutligen studerades även biologin av de ytterst sällsynta barkborrarna *Xyleborus cryptographus* och *Taphrorhynchus bicolor*, vilken senare art förekommer på hassel. Föredragaren avslöt sitt föredrag, som belystes med talrika skioptikonbilder, med en varm förordan av förslaget att göra Gotska Sandön i sin helhet till nationalpark.

Professor AURIVILLIUS tackade föredragaren för det intressanta föredraget och började själv diskussionen med att framhäva de historiska fakta, som förelågo beträffande Sandöns utforskande. Det var egentligen genom de senaste studierna av dess fauna, särskilt MJÖBERGS och ANTON JANSSONS, som öns egenartade särställning i faunistiskt hänseende blivit framhävd. Om den nu, som han hoppades, bleve i sin helhet avsatt till nationalpark, skulle den bli vår faunistiskt mest intressanta nationalpark.

Överdirektören i Domänstyrelsen AF WÄHLBERG ansåg, att skogsbeståndet på Sandön knappast kunde betecknas som urskog, då ända sedan 1820 tidvis kraftig avverkning ägt rum och dessutom en förödande skogsbrand vid ett tillfälle förstört $\frac{1}{3}$ av hela skogsbeståndet på ön.

Docenten G. GRÖNBERG anslöt sig i denna fråga till Överdirektör AF WÄHLBERG och förmodade, att orsakerna till faunans egenart finge sökas på annat håll, möjligen i sandens sätt att uttorka stammarna, eller i frånvaron av rovinsekter. [Angående denna fråga se JANSSONS

uppsats: »Till frågan om Gotska Sandöns säregna insektfauna och därmed sammanhängande problem». Ent. Tidskr. 47, 1926, p. 209.] Han anslöt sig emellertid på det livligaste till förslaget om öns avsättande till nationalpark och framhöll vikten av att ön i sin helhet skyddades för skadliga kulturinflytelser.

Prof. H. MUNTHE yttrade sig över Sandöns geologiska beskaffenhet och framhävde, att MjöBERGS spekulationer i sin skrift 1912 över landförbindelser mellan Sandön och Gotland och denna senare ö och Tyskland berodde på missuppfattning. Den geologiska forskningen hade icke lämnat dessa resultat, och den bifogade kartan var därför missvisande. Även MUNTHE anslöt sig emellertid till förslaget om öns reservering som naturpark, och efter ytterligare några repliker av de olika talarna avslöt ordföranden diskussionen med det påpekandet, att alla syntes vara eniga om det berättigade i att på bästa sätt skydda det intressanta naturområde, som Sverige hade i Gotska Sandön. Det fanns säkerligen även utsikter för att frågan inom kort komme att få en lösning i önskad riktning.

Mötet avslöts med en sedvanlig kollation, i vilken samtliga gäster och ett flertal föreningsmedlemmar, tillsammans boråt ett 40-tal personer, deltog. Diskussionen om Sandön fortsattes därunder på det livligaste. Förutom Föreningens ordförande och tjänstemän talade flera av gästerna, däribland Byråchefen Baron HERMELIN, som emot den allmänna meningen endast tyckte ha sympatier för en partiell fridlysning av ön, och Professor ALBERT ENGSTRÖM, som ägnade ön en varm hyllning och senare lyste upp samkvämet med några glimtar ur sin just då i tryck varande stora bok om Gotska Sandön.

N. A. Kemner.